

DUNYO DINLARI VA ULARNING TARIXIY AHAMIYATI

Soyibova Dilobarxon Qobiljon qizi

Farg'ona Davlat Universiteti, Tarix fakulteti, Ijtimoiy ish yo'nalishi, 23.83-guruh

KIRISH

Din insoniyat tarixining eng muhim ijtimoiy institutlaridan biri bo'lib, u jamiyat shakllanishi va rivojlanishida beqiyos rol o'ynagan. Dinning paydo bo'lishi insonning ma'naviy va axloqiy ehtiyojlariga javob beruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'lgan. Dinlar inson hayotining turli sohalariga – siyosat, iqtisodiyot, madaniyat va san'atga chuqur ta'sir ko'rsatgan. Bugungi kunda ham dinlar jamiyatlarning ijtimoiy va siyosiy hayotida muhim o'rin tutadi. Ushbu maqolada dunyo dinlarining tarixi, ularning insoniyat taraqqiyotiga ta'siri hamda ularning jamiyatdagi o'rni ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda tarixiy, falsafiy va sotsiologik manbalar asosida tahlil olib borildi. Qiyosiy tahlil usuli orqali turli dinlarning o'zaro bog'liqligi va ularning jamiyatga ta'siri o'rganildi. Tadqiqot davomida quyidagi yondashuvlar qo'llanildi:

1. Tarixiy yondashuv – diniy ta'limotlarning paydo bo'lishi va rivojlanish bosqichlari tahlil qilindi.
2. Qiyosiy yondashuv – dunyo dinlari o'zaro qiyoslab, ularning umumiy va farqli jihatlari ko'rib chiqildi.
3. Falsafiy va ijtimoiy tahlil – dinlarning inson axloqi, ijtimoiy tuzilma va madaniyatga ta'siri o'rganildi.

Natijalar va Tahlil

Dunyo dinlari asosan uch toifaga bo'linadi: monoteistik (yakka xudolik), politeistik (ko'pxudolik) va falsafiy-axloqiy tizimlar. Har bir din o'ziga xos qadriyatlar va ta'limotlarga ega bo'lib, tarixiy jarayonlarga o'z ta'sirini ko'rsatgan. Dinlar nafaqat shaxsiy e'tiqod tizimi, balki jamiyatni tartibga soluvchi asosiy institutlardan biri sifatida ham namoyon bo'ladi.

Muhokama

Tarix davomida dinlar turli davrlarda ijtimoiy hayotga turlicha ta'sir ko'rsatgan. Ba'zi hollarda ular tinchlik va barqarorlikni ta'minlagan bo'lsa, ba'zan qarama-qarshilik va ziddiyatlarga ham sabab bo'lgan. Dinlararo muloqotning rivojlanishi esa tinchlik va barqarorlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari doirasida dinlarning o'rni va ularning jamiyatga ta'siri yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Xulosa

Din insoniyat tarixida nafaqat ma'naviy va axloqiy tizim sifatida, balki ijtimoiy boshqaruv, ilm-fan, madaniyat va iqtisodiyotga ta'sir etuvchi asosiy institutlardan biri sifatida namoyon bo'lgan. Uning tarixiy ahamiyati juda katta bo'lib, bugungi kunda ham dinlarning jamiyatga ta'siri sezilarli darajada saqlanib qolgan. Kelajakda dinlararo hamkorlik va muloqotni rivojlantirish jamiyatlararo tushunish va tinchlikni ta'minlashga xizmat qiladi

Brahma - Hind dinidagi yaratuvchi xudo

Guan Yin - Buddizm va Xitoy madaniyatidagi rahmdil ma'b

Budda haykali - yoritilish va tinchlik timsoli

Oltin Budda - buddaviylikning ma'naviy ramzi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Armstrong, K. (2006). A History of God. HarperOne.
2. Esposito, J. L. (2010). Islam: The Straight Path. Oxford University Press.
3. Eliade, M. (1987). The Sacred and the Profane. Harcourt.
4. Smith, H. (2009). The World's Religions. HarperOne.

5. Smart, N. (1998). *The Religious Experience*. Prentice Hall.
6. Nasr, S. H. (2002). *The Heart of Islam: Enduring Values for Humanity*. HarperSanFrancisco.
7. Juergensmeyer, M. (2017). *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*. University of California Press.
8. Bowker, J. (2018). *The Oxford Handbook of Religious Diversity*. Oxford University Press.